

Nr 48

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59, i vad avser socialdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

Statens allmänna fastighetsfond

1:o) **Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare.** I enlighet med Kungl. Maj:ts i propositionen nr 1 beträffande kapitalbudgeten (bilaga 26, punkt 2, s. 2 och 3 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 3 januari 1958) framlagda förslag, vilket innebär medelsanvisning för en tidigare beslutad reningsanläggning m. m., hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kronor.

2:o) **Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare.** Kungl. Maj:t har (punkt 3, s. 3—5) föreslagit riksdagen att till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 557 000 kronor.

Anstaltsstyrelsen har föreslagit viss ändring av planen för ombyggnad av den gamla inspektorsbostaden vid anstalten, varigenom denna byggnad skulle kunna inrymma 19 i stället för 14 vårdplatser. Denna ändring liksom även den till 40 000 kronor beräknade kostnadsökningen för detta byggnadsföretag godtages av departementschefen, som föreslår, att anslag för detta ändamål anvisas för nästa budgetår.

För innevarande budgetår har anvisats tillhoppa 490 000 kronor för om- och tillbyggnad av gymnastikhuset, omläggning av vatten- och avloppsledningar samt anläggning av reningsverk. För slutförande av dessa arbeten erfordras ett belopp av 500 000 kronor. I enlighet med anstaltsstyrelsens förslag tillstyrkes, att detta belopp anvisas för nästa budgetår.

Slutligen förordas, att under anslaget för nästa budgetår beräknas ett belopp av 17 000 kronor, motsvarande skillnaden mellan den nu till 140 000

kronor beräknade kostnaden för uppförande av ett personalbostadshus och det för detta ändamål tidigare anvisade anslaget av 123 000 kronor.

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må till *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 557 000 kronor.

3:0) *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare*. Kungl. Maj:t har (punkt 4, s. 5 och 6) föreslagit riksdagen att medgiva, att vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare må uppföras en fritidsbyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med det av byggnadsstyrelsen framlagda, omarbetade förslaget härtill.

Under förevarande rubrik har för budgetåren 1956/57 och 1957/58 i enlighet med i propositionen 1957: 98 framlagt förslag anvisats investeringsanslag å tillhoppa 4 715 000 kronor. Beloppet avser huvuddelen av de byggnadsarbeten, som erfordras för anordnandet av anstalten. Planerade byggnadsarbeten, för vilka medel ännu inte anvisats, är framför allt uppförande av en fritidsbyggnad och anordnande av verkstadslokaler.

Vid anmälan av propositionen 1957: 98 anförde dåvarande chefen för socialdepartementet, att vid den fortsatta bearbetningen av byggnadsplanerna för Gudhemsanstalten alla möjligheter borde prövas, som — med bibehållen målsättning beträffande vården — kunde leda till kostnadsminskningar. Möjligheter till icke oväsentliga besparingar syntes föreligga särskilt beträffande fritidsbyggnaden, som kostnadsberäknats till 525 000 kronor. I fråga om denna byggnad borde byggnadsplanerna prövas ytterligare och nytt förslag framläggas av byggnadsstyrelsen.

I enlighet härmed har byggnadsstyrelsen upprättat nytt förslag till fritidsbyggnad. Det har därvid befunnits möjligt att tillgodose de behov, som byggnaden är avsedd att fylla, inom en väsentligt lägre kostnadsram än den tidigare angivna. Enligt prisläget den 1 juli 1957 beräknas sålunda kostnaderna till 565 000 kronor för det ursprungliga förslaget och till 375 000 kronor för det nya förslaget. Departementschefen anser sig därför böra förorda, att den nu framlagda planen för fritidsbyggnaden godtages.

Byggnadsstyrelsen räknar inte med att för övriga byggnader vid anstalten anvisade medel skall förbrukas i sådan takt, att särskilda medel för fritidsbyggnaden behöver anvisas för nästa budgetår. Enligt vad departementschefen inhämtat från styrelsen har denna med sin skrivelse i ämnet åsyftat att erhålla godkännande av byggnadsplanen i denna del för att arbetet med fritidsbyggnaden skall kunna påbörjas. Sådant godkännande anses därför böra inhämtas av riksdagen.

Utskottet. Vid behandlingen förra året av frågan om anslag till Gudhemsanstalten underströk utskottet att icke oväsentliga kostnadsbesparingar

borde kunna erhållas vid en ytterligare prövning av byggnadsplanen för anstaltens fritidsbyggnad. Som framgår av vad departementschefen anfört har kostnaden enligt den nu framlagda planen kunnat minskas med 190 000 kronor.

Under åberopande härav får utskottet med tillstyrkande av Kungl. Maj:ts förslag hemställa,

att riksdagen må medgiva, att vid statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare må uppföras en fritidsbyggnad i huvudsaklig överensstämmelse med det av byggnadsstyrelsen framlagda, omarbetade förslaget härtill.

Statens utlåningsfonder

4: o) Statens bosättningslånefond. Kungl. Maj:t har (punkt 7, s. 9) föreslagit riksdagen att till Statens bosättningslånefond för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

Från fonden utlämnas bosättningslån till trolovade eller äkta makar samt till ogift moder med minderårigt barn. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med ett formellt belopp av 100 kronor.

Fullmäktige i riksbanken har anfört, att utlåningen från fonden vid utgången av budgetåret 1956/57 uppgick till 52 483 684 kronor mot 53 153 640 kronor vid budgetårets början. Antalet utestående lån utgjorde vid samma tidpunkter resp. 51 974 och 52 866. Under budgetåret 1956/57 har utgivits 8 822 nya lån till ett sammanlagt belopp av 17 344 949 kronor; summan av slut- och avbetalningar uppgick till 18 014 905 kronor. Vid början av innevarande budgetår fanns å fonden ett disponibelt belopp av 6 027 263 kronor.

Lånens medelbelopp har ökat även under budgetåret 1956/57; för lån som utgivits under nämnda budgetår uppgick sålunda medelbeloppet till 1 966 kronor mot 1 948 kronor närmast föregående budgetår. Även om medelbeloppet skulle komma att öka något — och ökning äga rum även i fråga om antalet nyutlämnade lån — kan det beräknas, att de till fonden hittills anvisade medlen kommer att förslå till utgången av nästkommande budgetår.

Departementschefen föreslår, att i likhet med vad som skett för innevarande budgetår ett formellt anslag av 100 kronor beviljas.

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sundelin* och *Källqvist* (I: 161) och den andra inom andra kammaren av herr *Rydén m. fl.* (II: 184), i vilka har hemställts, att riksdagen måtte besluta att höja räntan på bosättningslånen till 5 % fr. o. m. den 1 juli 1958.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen II: 184.

Utskottet. Enligt gällande bestämmelser skall bosättningslån förräntas efter fast, vid lånets beviljande bestämd räntefot, vilken fastställs av Kungl. Maj:t. Då det sålunda i första hand ankommer på Kungl. Maj:t att taga ställning till frågan om räntans storlek är utskottet icke berett tillstyrka den i motionerna föreslagna räntehöjningen.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

- a) att motionerna I:161 och II:184 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;
- b) att riksdagen må till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

5:o) **Lånefonden för allmänna samlingslokaler.** Kungl. Maj:t har (punkt 8, s. 9 och 10) föreslagit riksdagen att till Lånefonden för allmänna samlingslokaler för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Under förevarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor. Lånefonden för allmänna samlingslokaler inrättades den 1 juli 1957. Från fonden utbetalas lån enligt kungörelsen den 24 maj 1957 (nr 367) om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. samt beviljade men ej utbetalade lån enligt äldre bestämmelser. Tidigare har lån för ändamålet utgått från ett under fonden för låneunderstöd uppfört investeringsanslag.

Statens nämnd för samlingslokaler har föreslagit, att till förevarande ändamål för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Departementschefen anser att det med hänsyn till det stora behovet av allmänna samlingslokaler är viktigt, att byggandet av sådana lokaler stödes i oförändrad utsträckning. Någon höjning av anslaget för nästa budgetår anser departementschefen sig inte kunna förorda. Anslaget upptages sålunda med oförändrat belopp, 9 000 000 kronor. I likhet med statskontoret förutsätter departementschefen, att medel på beredskapsstat skall kunna disponeras, om så betingas av sysselsättningspolitiska skäl.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Hjalmar Nilsson* och *Strandler* (I:174) och den andra inom andra kammaren av herrar *Sundelin* och *Asp* (II:197), har hemställts, att riksdagen måtte medgiva rätt att till samma villkor som gäller för Lånefonden för allmänna samlingslokaler disponera medel på beredskapsstat till ett belopp av 3 000 000 kronor för budgetåret 1958/59 avseende byggandet av allmänna samlingslokaler på orter med sysselsättningssvårigheter inom byggnadsfacket.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen I:174.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag att ifrågavarande anslag anvisas med oförändrat belopp för nästa budgetår.

Med anledning av vad motionärerna anfört vill utskottet erinra att den möjlighet, som departementschefen anvisat att även disponera medel på beredskapsstat, om så betingas av sysselsättningspolitiska skäl, icke innebär något avsteg från de lånevillkor som eljest tillämpas vid ifrågavarande långivning. Vad sedan gäller motionärernas yrkande i fråga om storleken av dessa medel anser utskottet i likhet med departementschefen att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva det erforderliga medelsbehovet.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

a) att motionerna I: 174 och II: 197 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

b) att riksdagen må till *Lånefonden för allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 9 000 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd

6:o) **Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare.** Kungl. Maj:t har (punkt 9, s. 10—15) föreslagit riksdagen att till Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 655 000 kronor.

Under förevarande rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av 1 013 000 kronor. Därjämte har anvisats ett särskilt anslag av 887 000 kronor till lån till anordnande i Fridlevstad av en vårdanstalt för alkoholmissbrukare.

Socialstyrelsen har hemställt om medel till uppförande vid Åsbrohemmet av en byggnad för sjuk- och mottagningsavdelningar, två förläggingsbyggnader med tillhoppa 12 vårdplatser samt två personalbostadshus m. m. Kostnaderna för dessa arbeten har beräknats till något mer än 900 000 kronor. Departementschefen kan inte tillstyrka, att medel för en så omfattande byggnadsverksamhet vid anstalten anvisas för nästa budgetår. Då anstalten, som är landets största vårdanstalt för alkoholmissbrukare med 178 ordinarie vårdplatser, endast förfogar över en sjukavdelning med 6 platser, anser departementschefen det mest angelägna av de föreliggande önskemålen vara anordnande av nya sjuk- och mottagningsavdelningar och tillstyrker därför, att anstaltens huvudman för detta ändamål tillerkännes ett ränte- och amorteringsfritt lån å 630 000 kronor, motsvarande den beräknade kostnaden för detta byggnadsföretag. Därvid framhålls angelägenheten av att arbetet planeras och bedrivs så, att kostnaderna kan hållas inom den angivna medelsramen. För övriga planerade byggnadsföretag vid anstalten förordas inte någon medelsanvisning under nästa budgetår. Det förutsättes därvid, att de av anstaltsstyrelsen angivna arbetena med

matkällare, pumpstation och telefonanläggning bör bekostas av medel å anstaltens driftstat.

Vidare tillstyrkes, att huvudmannen för vårdanstalten Karlsvik tillerkännes ett ränte- och amorteringsfritt lån å 25 000 kronor för täckande av kostnader för anstaltens anordnande, vilka inte kunnat bestridas av det beviljade anordningsbidraget.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår beräknas sålunda till 655 000 kronor.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer sålunda,

att riksdagen må till *Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 655 000 kronor.

7:o) **Lån till anordnande av kollektiva tvätterier.** Kungl. Maj:t har (punkt 11, s. 15 och 16) föreslagit riksdagen att till Lån till anordnande av kollektiva tvätterier för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

Från anslaget utgår jämlikt kungörelsen den 1 juni 1956 (nr 334) angående statslån till kollektiva tvätterier m. m. *dels* lån för anläggande, inköp, utvidgning eller modernisering av tvätterier till kommun eller landstingskommun, till aktiebolag eller stiftelse, vari kommun eller landstingskommun är huvudintressent, samt till ekonomisk förening under förutsättning att vederbörande kommun är representerad i föreningens styrelse (tvätterilån) *dels ock* — fr. o. m. budgetåret 1956/57 — lån för att främja kommunal utlåning till anskaffning och installation av maskinell tvättutrustning för gemensamt bruk av 4—12 hushåll (lån för utlämnande av tvättcirkellån). För nu nämnda ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 700 000 kronor.

Bostadsstyrelsen har anfört, att under budgetåret 1956/57 lån till kollektiva tvätterier beviljats med ett sammanlagt belopp av 610 800 kronor. Genom återkallande av tidigare beviljade lån och sänkning av preliminärt beviljade lån i samband med slutligt beslut har ett belopp av 195 200 kronor friställts för ny långivning. Det disponibla beloppet vid ingången av budgetåret, inberäknat anslaget på 200 000 kronor, uppgick till 1 802 860 kronor. Vid budgetårets slut kvarstod sålunda ett odisponerat belopp av 1 387 260 kronor.

Hos styrelsen innelåg i slutet av augusti 1957 preliminära ansökningar om lån och ansökningar om höjning av lån till ett sammanlagt belopp av ca 340 000 kronor. För beslut under budgetåret 1957/58 i dessa ärenden och i de ärenden avseende tvätterilån, som förväntas inkomma under året, beräknas ett belopp av sammanlagt 1 500 000 kronor. För lån till utlämnande av tvättcirkellån beräknar styrelsen ett belopp av högst 300 000 kronor.

Under budgetåret 1956/57 inkom icke några ansökningar om lån av denna nya typ. Det är dock troligt, att upplysningsverksamheten om dessa lån skall under budgetåret 1957/58 medföra intresse för låneformen. Då det för budgetåret 1957/58 disponibla beloppet uppgår till (1 387 260 + 700 000) 2 087 260 kronor, beräknas det vid utgången av 1957/58 kvarstående odisponerade beloppet således komma att uppgå till ca 300 000 kronor.

För budgetåret 1958/59 beräknar styrelsen medelsbehovet till sammanlagt 1 800 000 kronor, varav för tvätterilån 1 500 000 kronor och för lån till utlämnande av tvättekirkellån 300 000 kronor, och anslagsbehovet till (1 800 000 — 300 000) 1 500 000 kronor.

Departementschefen anser, att anslaget med hänsyn till storleken av det för lånebeslut disponibla beloppet för nästa budgetår bör uppföras med ett formellt belopp av 100 kronor.

I en inom andra kammaren av fru *Lewén-Eliasson* väckt motion (II: 392) har hemställts, att riksdagen i anledning av förslaget i statsverkspropositionen om Lån till anordnande av kollektiva tvätterier och under förhandenvarande omständigheter måtte anslå ett belopp härför av 700 000 kronor.

Beträffande motiveringen för yrkandet hänvisas till motionen.

Utskottet är icke berett att i anledning av motionen förorda någon ökad medelsanvisning under anslaget. På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen må med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionen II: 392 till *Lån till anordnande av kollektiva tvätterier* för budgetåret 1958/59 anvisa ett investeringsanslag av 100 kronor.

8:o) **Uppskjutna frågor.** Utskottet kommer framdeles att avgiva utlåtande över nedannämnda, av Kungl. Maj:t under följande punkter framlagda förslag, nämligen

punkten 1: Vissa byggnadsarbeten vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården;

punkten 5: Lånefonden för bostadsbyggande;

punkten 6: Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien;

punkten 10: Räntefria lån till bostadsbyggande;

vilket utskottet härmed får för riksdagen
anmäla.

Stockholm den 14 mars 1958

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 47.

Reservation

vid punkten 4 (Statens bosättningslånefond) av herrar *Ohlon, Boman, Ragnar Bergh, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg, Ståhl*, fröken *Elmén*, herrar *Nilsson* i Göingegården, *Gerhard Nilsson* i Gävle och fröken *Liljedahl*. vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 161 och II: 184 och att därför

dels utskottets yttrande på s. 7 bort ha följande lydelse:

»När utskottet år 1953 behandlade frågan om anslag till bosättningslånefonden uttalade utskottet i anledning av väckta motioner om en sänkning av räntefoten från nuvarande 4 till 2,5 % att en sänkning skulle innebära en subvention och att sådan icke borde ingå i bosättningslånerörelsen. Det allmänna ränteläget har sedan dess undergått en betydande höjning. Den nuvarande räntesatsen av 4 % innebär sålunda att ett subventionsmoment numera införts i rörelsen. Som motionärerna anfört kan det därför icke betecknas som obilligt om låntagarna får betala en ränta som närmare ansluter sig till marknadsräntan. Utskottet tillstyrker att räntesatsen i enlighet med motionärernas förslag fr. o. m. den 1 juli 1958 höjes till 5 %. Den härav föranledda inkomstökningen för staten torde under nästa budgetår kunna beräknas till ca 100 000 kronor för att sedan, när lån med den högre räntan kommer att uppgå till nuvarande sammanlagda utelöpande belopp, öka med 500 000 kronor per år.»

dels ock utskottets hemställan i nedan angiven del bort ha följande lydelse:

»a) att riksdagen må i anledning av motionerna I: 161 och II: 184 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört;»